

stelling van de dagen als een oprukkend leger; de *acharît*, de achterhoede van dat leger is de toekomst, zoals de *re'sjît*, de voorhoede, het verleden is. Welke in iederen afzonderlijken tekst die toekomst is, moet uit het verband worden opgemaakt, en op verschillende plaatsen is het onmiddellijk duidelijk dat zeker niet aan de allerlaatste periode van de wereldgeschiedenis te denken is. Als een bijzonder illustratief voorbeeld noem ik Gen. 49 : 1, waar Jakob op zijn sterfbed zijn zonen tot zich roept en hun zegt dat hij hun wil verkondigen wat hun in de *acharît* der dagen wedervaren zal. Daarbij gaat het allereerst om den tijd die terstond na zijn verscheiden aanbreekt, en vervolgens over de lotgevallen van de stammen die uit zijn zonen zullen voortkomen. En, hoewel in deze sterfbedprofetieën van Jakob ook de verschijning van den Silo, den Messias, verkondigd wordt ²⁹⁾, lijdt het geen twijfel dat van een eschatologischen term geen sprake kan zijn, en onze Statenvertalers hebben in dit geval dan ook niet van „het laatste der dagen”, maar van „de navolgende dagen” gesproken, hetgeen zakelijk zeker de juiste weergave is. Terecht gebruikt ook de Engelse Authorized Version meestal „the latter days” ³⁰⁾. Het is in ieder geval volkomen onjuist aan het gebruik van deze zegswijze een argument te ontleenen voor een eschatologische fixering van bepaalde profetieën over het herstel van Israël ³¹⁾.

Bovendien vestigt men de aandacht op het feit, dat ook bij profeten die optraden na den terugkeer uit de Assyrisch-Babylonische ballingschap nog sprake is van verstrooiing en terugkeer. Dit acht men wel een zeer krachtig argument: in dit geval kan er toch geen sprake meer zijn van de Assyrisch-Babylonische ballingschap, en hier moet dus aan een latere diaspora en terugkeer uit deze gedacht worden. Inderdaad vinden wij bij den profeet Zacharia, die optrad in het tweede regeringsjaar van Darius Hystaspes, iets meer dan anderhalf decennium na den terugkeer uit Babel, een duidelijke belofte van terugkeer: „Zo zegt de HEERE der heirscharen: zie, Ik ga mijn volk verlossen